

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
42

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-29-X

BRNO 2001

PŘEHLED VÝZKUMŮ 42 (2000)

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz>
- Odpovědný redaktor: Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, Ph.D.,
PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Mgr. Richard Zatloukal, Miroslav Lukáš,
Alice Del Maschio
- Na titulním listě:
1. Výřez jihovýchodní části historického jádra města Brna z plánu z roku 1754 (Archiv města Brna, Sbíрка map a plánů K11).
Uložení Portos//D:/scanner/PV 2000/PV/Pvtif.tif
  2. Dvě středověká aquamanile ve tvaru beránka a koníčka, pocházející z odpadních jímek, odkrytých roku 2000 při výzkumu severozápadní části tzv. „Velkého Špalíčku“ v Brně (Dominikánská 3, 5, 7). Foto Karel Šabata, Museum města Brna.
- Tisk: BEKROS
- Náklad: 350 ks

© 2001 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

2,60 x 1,70 m, do písčitého podloží se zahlubovala 1,20-1,30 m a její dřevěnou konstrukci tvořily 4 nárožní kůly - pátý, umístěný poblíž jejího středu, sloužil patrně jako podpora střechy. Delší osou byla orientována ve směru SZ-JV a svou jihozápadní, protáhlejší stranou zřetelně kopírovala ulici, od níž byla vzdálena cca 3-4 m. Objekt zanikl požárem, jak dokazuje 10-20 cm silná vrstva spáleného dřeva, mazanice a do červena propáleného písku, stejně jako výskyt částečně žárem natavených keramických zlomků. Množství spáleného dřeva napovídá, že stěny zemnice byly dřevěné a zřejmě také podlaha, což je v písčitém terénu Hlučínska nejpravděpodobnější úprava. Nepodařilo se zjistit, zda tyto stěny byly tvořeny štípanými deskami nebo jen proutěným výpletem. Nalezené kusy mazanice nenesly otisky dřeva ani prutů, nelze je tedy jednoznačně interpretovat jako pozůstatek omazávky stěn. Ne zcela jasná je otázka vstupu do zemnice, předpokládaného na JZ straně (od ulice). Okolí západního nároží však bylo silně poškozeno recentním zásahem, patrně výkopem pro základovou spáru demolovaného domu, a proto je dnes neprozkoumatelné. Původně byla jako vstup interpretována zahloubenina při JV straně objektu, s níž byl propojen, jak o tom svědčí požárová vrstva na dně, a který s ní také společně zanikl. Průzkumem však bylo zjištěno, že jde o kotlovitou jámu (průměr ústí cca 1,40 m, hl. 1,15 m), zřejmě sloužící jako zásobárna či sklípek.

Z písčitohlinitého zásypu zemnice byly vyvednuty četné zlomky kuchyňské keramiky, z požárové vrstvy při dně i celé nádoby: láhev s okrajovou výlevkou, mísa, hrnec s kruhovou značkou na dně, pohárek a drobná miska. Sporadicky se vyskytly zkorodované železné hřeby a úlomky přepálených kostí. Na základě rozboru keramického materiálu lze uvedený soubor časově zařadit do období první poloviny 14. století.

Pavel Štabrava, Hana Teryngerová, SPÚ v Ostravě

Resumé:

Hlučín (Bez. Opava), Úzká Str., Parc. Nr. 23/1. Hochmittelalter, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

HORNÍ BENEŠOV (okr. Bruntál)

Jiráskova ulice. Novověk. Cesta. Záchraný výzkum.

V rámci záchraného výzkumu proběhl v měsících říjnu roku 1998 až březnu roku 1999 dohled výkopů pro plynofikaci v historickém jádru Horního Benešova, které byly hloubeny ve stávajících komunikacích. Kromě recentních zpevnění komunikací nebyly s výjimkou Jiráskovy ulice pozorovány archeologické situace. Na Jirá-

skově ulici se v délce 2,0 m podařilo zdokumentovat a zaměřit sled kulturních vrstev komunikačního charakteru až po jejich bázi, kterou zde tvoří zvětřalé kulmské droby. Nejstarší keramické zlomky vyjmuté ze stěny výkopu je možné časově zařadit do 16.-17. století. Polohu dokumentovaného úseku vymezuje na ZM ČR 1 : 10000, list 15-31-15, bod s těmito souřadnicemi: Z s. č.: 29 mm; J s. č.: 213 mm.

Michal Zezula, SPÚ v Ostravě, Arch. odd. Opava

Resumé:

Horní Benešov (Bez. Bruntál), Jiráskova Str. Neuzeit. StraBe. Rettungsgrabung.

HRADEC NAD MORAVICÍ (okr. Opava)

Zámecká ulice č. 58, parc. č. 1411. Středo- a mladohradištní období, středověk, novověk. Sídlištní objekty, hroby. Záchraný výzkum.

V průběhu měsíců července a srpna 2000 proběhla závěrečná fáze záchraného archeologického výzkumu (první fáze červenec-září 1999), vyvolané plánovanou úpravou zahradní plochy stávající parcely rodinného domu. Předmětem zájmu se staly východní partie parcely č. 1411, zkoumaná plocha byla rozčleněna do čtvercové sítě 4 x 4 m, mezi jednotlivými čtverci byly ponechány bloky kontrolních profilů o šířce 0,6 m. V obou sezónách se podařilo odkrýt a zdokumentovat situaci ve 46 čtvercích, tedy plochu 736 m² - to činí necelou polovinu výměry parcely.

Výzkumem byly zjištěny sídelní i pohřební aktivity - kompaktní kulturní vrstva vytvořená dlouhodobou erozní činností z původních, dnes již nelokalizovatelných vrstev z různých období od eneolitu až po novověk: kamenný štět lokálně zpevňující a vyrovnávající zdejší kopcovitý terén, ohniště a 2 mazaníkové kry; několik typů zahloubených objektů sídlištního charakteru a 2 hroby. Štět a hroby jsou pozůstatkem osídlení, spadajícího do středohradištního období, zahloubené objekty jsou zčásti slovanské a dílem halštatské. Ze jmenovaných objektů a situací byl získán početný nálezový soubor v podobě keramiky, skla, kostí, kovových předmětů apod.

Zvláštní zmínku si zaslouží pro náš region ne zcela běžný nález velkomoravského bohatě vybaveného pohřbu bojovníka (hrob 1, čtverec č. 13). Hrob tvořila jáma obdélného půdorysu (d. 2,42 m, š. 0,8 m, h. 0,5 - 0,6 m) se zaoblenými rohy, mírně zkosenými stěnami a plochým dnem, která byla zasekaná do skalnatého podloží. Skelet se nacházel v natažené pozici na zádech, orientován ve směru Z-V, tváří k severu. Levá ruka spočívala v klíně, pravá ohnutá v lokti směřovala zpět k rameni. Hrob obsahoval mimo kostru i šestnáct předmětů, ať už

přímo hrobové výbavy či souvisejících s obřadem. Uvedme např. ostruhy s kompletními garniturami, sekeru (typ I A), kopí s křídélky a nůž. Zásyp tvořený sprašovou hlínou byl promíšen značným množstvím drobných uhlíků, mazanice a také střepů z rozbité keramické nádoby, roztroušených v zásypu i při těle zemřelého. Skvrna tmavší hlíny ve tvaru obdélníku patrná nad a kolem kostry zřejmě dokládá existenci rakve. Ve vzdálenosti asi 2 m JV směrem se nacházel druhý hrob (hrob 2, čtverec č. 5) obsahující dětský pohřeb doplněný keramickou nádobou.

Marek Kiecoň, SPÚ v Ostravě, arch. odd. Opava

Resumé:

Hradec nad Moravicí (Bez. Opava), Zámecká Str. 58, Parc. Nr. 1411. Mittlere und jüngere Burgwallzeit, Mittelalter, Neuzeit. Siedlungsobjekten, Gräber. Rettungsgrabung.

HRANICE (okr. Přerov)

Jiráskova ulice. Novověk. Městské opevnění. Záchranný výzkum.

Při připravované realizaci zástavby proluky v Jiráskově ulici v historickém jádru města Hranic, parcela č. 2/2 a 2/4, byl proveden záchranný a zjišťovací průzkum. Poloha je lokalizována na ZM 1 : 10 000, l. č. 25-12-22, od Z s. č. 21 mm, od J s. č. 131 mm. Jedna z položených sond (sonda II) zachytila částečně torzo válcové bašty o průměru téměř 9 m, která byla součástí opevnění vnitřního jádra středověkého města z doby výstavby fortifikace za Pernštejnů na přelomu 15. a 16. století (analogie s Přerovem a Lipníkem) a patrně dodatečně byla včleněna do fortifikačního pásma podzámčí. Lze tedy oprávněně předpokládat, že v prostoru stavební parcely se nachází východní zakončení oboustranně vyzděného příkopu, který chránil město a zámek (původní hrad) ze severní, nejlépe přístupné strany a jehož pozůstatky byly odkryty již při výzkumu v Jiráskově ulici v roce 1995 (PV 95-96, 401).

Jiří Kahoutek, ÚAPP Brno

Resumé:

Hranice (Bez. Přerov), Jiráskova Str. Neuzeit. Stadtmauer. Rettungsgrabung.

HYNČICE (okr. Bruntál)

Kostel sv. Mikuláše. Středověk, novověk. Kostel, hřbitov. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum zjišťovacího charakteru byl proveden v červenci 1999 v předstihu před plánovanou sanací podlahy v interiéru kostela. Jeho cílem bylo ověřit možnost dochování základových

partii středověkého kostela, strženého ve druhé polovině 18. století a nahrazeného pozdně barokní novostavbou, do které byla ovšem zahrnuta starší věž s renesanční oktogonální nástavbou.

Jelikož z kostela nebyl vyklizen mobiliář, pro sondáž zůstala dostupná pouze plocha před hlavním oltářem a prostor pod hudební kruchtou v západní části lodi. V sondě před oltářem se podařilo zachytit základy sakristie čtvercového půdorysu, přistavěné před rokem 1721 k východní zdi středověkého presbytáře. Pod suřovou demoliční vrstvou v jejím interiéru se částečně dochovala asi nedlážděná podlaha s nečetnými nálezy keramických střepů a skla (16.-18. století). O výstavbě sakristie na kostelním hřbitově svědčily 4 odkryté pohřby. Sonda pod kruchtou v JZ koutu lodi doložila využití základového zdiva staršího kostela barokní novostavbou a skutečnost, že se v interiéru této starší sakrální stavby pohřbívalo, jak potvrdil jeden částečně odkrytý hrob. Z jeho zásypu byly vyzvednuty dva středověké keramické zlomky (14.-15. století). Hroby i základy staršího kostela byly zahloubeny do mohutných náplavových nadložních geologických vrstev tvořených jílovitými šterky. Hrobové zásypy neobsahovaly téměř žádný datovatelný materiál a stopy jiných, než s kostelem souvisejících antropogenních aktivit nebyly na lokalitě zjištěny.

Michal Zezula, SPÚ v Ostravě, Arch. odd. Opava

Literatura:

Grůza, A. - Goryczková, N. 1999: Stavebně historický průzkum farního kostela sv. Mikuláše v Hynčicích. Strojopis.

Resumé:

Hynčice (Bez. Bruntál), Kirche des Hl. Nikolaus. Mittelalter, Neuzeit. Kirche, Gräberfeld. Rettungsgrabung.

CHVALATICE (okr. Znojmo)

„Růžový vrch“. Středohradištní období. Výšinné sídliště. Záchranný výzkum.

Na výšinném sídlišti jevišovické kultury (viz kap. Eneolit) v trati „Růžový vrch“ bylo zjištěno také osídlení z doby hradištní. Stejně jako v eneolitu, byla intenzivně osídlena plošina o rozměrech 22 x 25 m, ohraničená na SSZ příkopem a na JJV skalnatými srázy. Ojedinelé nálezy keramiky pocházejí také z předpolí ostrožny, ze vzdálenosti cca 5 m S směrem od příkopu.

Archeologický materiál reprezentují zlomky keramických nádob, nepočetné zvířecí kosti (často i přepálené), dva zlomky železných předmětů (plochá šipka s trnem a odlomený čtyřboký hrot jednoduché šipky s tulejkou) a jeden kus železná strusky, uka-